Цана асобнага нумару 1000 м. п.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **10.000** м. п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Нязпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 2500 мк., сярод тэксту 2000 м. і на 4 стр. 1500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 6 **Субота, 23-га чэрвеня 1923 г.** **Год I.**

Чаму маучыць Беларускі Пасольскі Клюб?

Паслы Крулікоўскі, Ланцуцкі і інш. унеслі ў Сойм сьпешную прапазыцыю аб вызначэньні соймавай камісіі ў складзе 13 паслоў, для расьследаваньня фактаў біцьця і зьдзеку над палітычнымі арыштаванымі ў вастрогах Польскай Рэспублікі.

„Польская Канстытуцыя, гавораць падпісаўшыя, гарантуе ўсім грамадзянам свабоду сумленьня, слова, друку і г. д. Ня гледзячы на гэта,—на абшарах усяго гаспадарства арыштуецца і трымаецца ў вастрогах вялізарны лік польскіх грамадзян іменна за іхныя палітычныя пэраконаньні,—за тое, што яны зьяўляюцца абаронцамі работніцкай клясы.

Але гэта мала.

З гэтымі палітычнымі арыштаванымі абходзяцца гэткім спосабам, які нарушае самыя элементарныя панацыі права, абражае пачуцьцё чалавека. Усё часьцей і часьцей даходзяць з розных бакоў Рэспублікі весткі аб біцьці і паняверцы адміністрацыяй арыштаваных, аб біцьці і нават зьдзеках паліцыяй і агентамі дэфэнзывы, аб прымяненьні для гэнай мэты жахнераў.

Мы ня ведаем, ці робяцца гэтыя маральныя і фізычныя зьдзекі над палітычнымі арыштаванымі па загаду высшых уладаў, але бяссумліўным фактам зьяўляецца тое, што весткі аб чынімых гвалтах даходзяць да ведама гэтых уладаў, і перадусім да судовых уладаў. Аднак—пракурорскі нагляд застаецца глухім да скаргаў палітычных арыштаваных. Гэтая глухата пракуратуры толькі дадае сьмеласьці агентам дэфэнзывы, паліцыі і астрожнай варты—ў сыстэматычным застасаваньні гвалтаў адносна палітычных арыштаваных, якія зусім бясьсілны процiў гэтых гвалтаў. І ўсё часьцей мы зьяўляемся сьведкамі таго, што палітычныя арыштаваныя хапаюцца за апошняе срэдства пратэсту—абвяшчаюць галадоўку.

Перапаўненьне вастрогаў, замарываньне голадам арыштаваных, ня толькі палітычных, рознага гатунку зьдзекі над імі,—усё гэта—агульныя зьявішча, якія можна пабачыць на ўсім абшары Рэспублікі. Пабачыць іх можна нават у цэнтры дзяржавы, у Варшаве... Робяцца яны на вачох цэнтральнай улады—адміністатыўнай і судовай".

Далей прыводзіцца шэраг фактаў біцьця і паняверак,меўшых месца ў Варшаве і ня толькі ў вастрогах і паліцэйскіх вучастках, але—проста сярод белага дня—на вуліцы...

У канцы гаворыцца:

„Усе пададзеныя вышэй факты зьдзекаў над палітычнымі арыштаванымі адносяцца толькі да адна мінуўшага месяца і зроблены ў самай толькі Варшаве, дзе, апрача пракуратуры, маюць рэзыдэнцыю вышэйшыя адміністратыўныя, судовыя і заканадаўчыя ўлады Рэспублікі. Лёгка сабе ўявіць, што дзеецца на правінцыі, асабліва на „Крэсах" ў мясцох, дзе паліцыя зьяўляецца, бадай, адзінай прадстаўніцай выканаўчай улады"... „Усё гэта кідае сноп сьвету на тыя гідкія спосабы, якія стасуе паліцыя адносна палітычных арыштаваных, асабліва там, дзе йдзе аб прымусовым выцягваньні з іх паказаньняў, патрэбных для паліцыі".

Няма ніякай патрэбы „уяўляць сабе", „што дзеецца на „Крэсах". Усе мы дужа добра ведаем, што дзеецца ў нас.

Толькі што закончыўшыся працэс у Беластоку кінуў ня толькі „сноп", але цэлы „воз снапоў сьвету" на гэтую „практыку выцягваньня з арыштаваных паказаньняў для паліцыі паказаньняў". Бадай трэцяя частка з 45 абвінавачаных, як відаць з друкаваных толькі ў „Нашым Жыцьці" праўдзівых даных аб працэсе, знайшла ў сабе адвагу заявіць на судзе аб зьдзеках і паняверцы, дакананых пры дапросах, як у паліцыі, так і ў кабінэтах дэфэнзывы. Гэтыя заявы зроблены таксама, калі ня ў „цэнтры Рэспублікі", дык у цэнтры аднаго з ваяводстваў апошняй,—зроблены таксама перад аблічам уладаў—судовай, адміністатыўнай і... нават заканадаўчай... Зроблены ў прысутнасьці цэлага шэрагу „амбасадораў шостай вялікай дзяржавы"—прадстаўнікоў прэсы,—грамадзянскай апініі Польскай Рэспублікі...

І вось з сумам трэба прызнаць, што ўсе гэтыя заявы, у сапраўднасьці якіх сумлівацца, бадай, ніхто ня будзе, былі выслуханы так, бышцам мова йшла аб рэчах самых звычайных і прывычных, а не аб крычачых нарушэньнях закону з боку слуг гэтага закону, не аб рэчах, якія зьяўляюцца ня толькі нязмываемай плямай для маладое Рэспублікі, але пагражаючых маральнай гангрэнай усяму яе дзяржаўнаму апарату.

Польская прэса, якая часткаю, як Понцейскі Пілат, маўчала аб працэсе, часткаю друкавала, як „даказанае на судзе" тое, што зьяўлялася толькі паказаньнямі платных агентаў паліцыі і дэфэнзывы, — зусім прамаўчала аб выкрытых на судовым сьледзтве, спосабах, атрыманых у спадчыне ад кайзера-царскіх часаў, і адсьвежаных „сацыял-патрыятызмам" маладых партэйманаў польскай левіцы...

Ужо больш як месяц прайшло ад часу, калі выкрыліся на працэсе ўсе гэтыя абураючыя гвалты, бадай месяц, як друкуецца ў беларускай прэсе дакладная справаздача аб усіх гэтых заявах, у самай справаздачы асабліва падкрэсьлівалася дзіўная „незацікаўленасьць" прысутных на працэсе прадстаўнікоў усіх трох дзяржаўных уладаў, з якіх заканадаўчая ўлада, на жаль, была надта скупа прадстаўлена 2-3 пасламі Беларускага Клюбу, ня лічучы, пэўна-ж, бышых прысутнымі на працэсе ex officio Барана і Якавюка...

І вось да гэтага часу мы зусім нічога ня ведаем і ня чулі аб тым, каб Беларускім Клюбам аб выявіўшыхся на Беластоцкім працэсе гвалтах над беларусамі было ў Сойме зроблена нешта падобнае да таго запытаньня-прапазыцыі, якую ўнясьлі ў Сойм пасол Крулікоўскі і інш. аб зьдзеках над палітычнымі арыштаванымі ў Варшаве.

Няўжо-ж нашыя беларускія паслы, нават тыя, што толькі што вышлі з лаўкі падсудных, не разумеюць, што, калі і яны маўчаць аб гэтых зьдзеках, дык ужо няма ў Польскай Рэспубліцы зусім нікога хто-б паклапаціўся калі не аб аздараўленьні дзяржаўнага апарату Рэспублікі, калі нават не аб сьпінах іхных выбаршчыкаў, дык хаця-б аб сваіх уласных сьпінах, якіх,як нашы паслы ўжо маглі самі праканацца на досьледзе, зусім не бароніць іхная особная упрывілеяваная „нятыкальнасьць"...

Напамінаем нашым паслом, што запытаньне аб зьдзеках, выкрытых на Беластоцкім працэсе беларусаў, павінена быць зроблена Беларускім Клюбам як найхутчэй.

Палітычныя падзеі.

Увага дзяржаў Вялікай Антанты прыкована да пытаньня аб рэпарацыйных сплат Нямяччыны і зьвязанай з імі акупацыі Рура. У зьвязку з новымі нямецкімі прапазыцыямі саюзьнікі стараюцца стварыць адзіны фронт і выступіць з супольнымі контр-прапазыцыямі, але разьбежнасьць, а часта і супярэчнасьць інтарэсаў буржуазіі паасобных дзяржаў, уваходзячых у склад Антанты,— робяць утварэньне гэтага супольнага фронту надта ненадзейным.

Найбалей няпрымірымае становішча займае, як ведама, Францыя, якая ставіць варункам далейшых перагавораў адказ Нямеччыны ад „пасыўнага спраціву" (г. зн., каб немцы сваімі рукамі дапамаглі французскай буржуазіі выпампоўваць іхнія багацьці), эвакуацыя-ж Рурскага басэйну будзе праводзіцца паступова па меры паступленьня нямецкіх сплат. Размер сумы, якую Нямеччына павінна выплаціць Францыі, гэтая апошняя устанаўляе ў 26 мільярдаў залатых марак, паскольку Францыя будзе звольнена ад сплат сваіх ангельскіх і амэрыканскіх даўгоў. Пры гэтым цыфру 26 мільярдаў—французы лічаць аканчальнай і на далейшыя ўступкі ў гэтым кірунку ня пойдуць і ня згодзяцца ні на якае пасрэдніцтва ў гэтым пытаньні.

Згаджаючыся прынцыпова з пазыцыяй Францыі, Бэльгія ў сілу ўнутранага крызысу, ня можа чакаць на выніка ўпартай французскай палітыкі і гатова йсьці на ўступкі, каб як найхутчэй атрымаць хоць што-небудзь з прыпадаючых на яе долю нямецкіх сплатаў і дзеля гэтага робіць стараньні прымірыць Францыю з становішчам Англіі. Гэтым тлумачыцца паездка Барніша—прадстаўніка бэльгійскіх вялікіх фінансістаў—у Лёндын з мэтай апрацаваньня супольнага пляну і урэгуляваньня міжсаюзных даўгоў.

Анлія займае зусім іншае становішча. Яе мала абходзіць запутанае фінансавае становішча Францыі. Аканчальнае зруйнаваньне Нямеччыны так-сама ня ў яе інтарэсах. Ангельскім купцам і прамыслоўцам пажадана скарэйшая ліквідацыя ненармальнага палажэньня ў Эўропе, якое шкодна адбіваецца на яе прамысловасьці і гандлю, а таксама баіцца французскай гегемоніі ў Эўропе, дзеля гэтага гатова йсьці на ўсялякія уступкі адносна Нямеччыны. Што датыча пытаньня скасаваньня міжсаюзных даўгоў, дык Англія гатова згодзіцца на гэта, а таксама адмовіцца ад прыпадаючай на яе долю часткі нямецкіх сплат, паскольку Францыя і Італія згодзяцца што год сплачываць ёй 600—700 мільёнаў зал. мар. г. зн. акурат стolькі, скольki Англія павінна плаціць Злучаным Штатам.

Італія так-сама мала зацікаўлена ў правядзеньні французскай сыстэмы і хутчэй згодзілася-б на скасаваньне міжсаюзных даўгоў, з тэй прычыны, што на гэтым яна-б нічога ня страціўшы, магла-б нават зарабіць: доўг Італіі выносіць 18 мільярдаў, а ад Нямеччыны прыпадае ёй толькі 17 мільярдаў, але і ангельскія вымаганьні аб сплатах што год ёй на 600-700 мільёнаў таксама не па сэрцу.

Такім чынам трудна спадзявацца, што ўрады Антанты дабьюць торгу і выступяць з адзіным фронтам у сваім адказе на апошнія нямецкія прапазыцыі.

А тым часам неурэгуляваньне гэтай справы, справы апэтытаў міжнароднай буржуазіі пагражае зноў кінуць народы Эўропы ў новую разьню і самазьнішчэньне. Прагавітасьць капіталу не застановіцца перад гэ-

тым новым праступленьнем перад людзкасьцю. Яны не застановяцца перад новымі мільёнамі людзкіх ахвяраў богу вайны, калі справа йдзе аб інтарэсах іхняй кішані.

Міжнародны пралетарыят павінен палажыць гэтаму канец. Павінен рашуча выявіць сваю вволю і пазбавіць людзкасьць ад пагрозы новых экспэрымэнтаў капіталу над жыцьцём працоўных мас.

Польшча.

З прычыны зробленай умовы паміж Вітасам і Хьенай і ўтварэньня на гэтай падставе новага ўраду, сярод польскага сялянства паўстае стыхійны рух процій гэтых праяў. Рух выліваецца ў шэрагу мітынгаў, на якіх выносіцца рэзкія рэзалюцыі, асуджываючыя палітыку пана Вітоса.

У Польшчы рыхтуюцца да спатканьня румынскага караля, які на днях прыедзе ў Варшаву. Як паведамляе „Robotnik" з гэтай прычыны затрыманы рэзэрвісты 1896 г., якія скончылі вучэньне і павінны былі ўжо быць распушчаны. З гэтай-ж прычыны коштам бюджэту міністэрсва жал. дар. дэкаруюцца і аздабляюцца вакзальныя забудаваньні ў Варшаве і так-сама ўведзены аграніčэньні для пасажыраў з вялізарнай нявыгадай для апошніх.

У 1921 і 1922 г. дапамога, аказаная вайсковым асаднікам выражаецца гэткімі цыфрамі; у 1921 г.— 300 мільёнаў мар., у 1922 г.—1 мільярд мар. (гэта тады, калі курс маркі польскай у 1921 г. быў у 150 разоў вышэй як цяпер). Апрача таго выдана дрэва на адбудову 156.446 куб. мэтраў, дошчак і інш. 13.660 куб. мэтраў, дахоўкі—420,205 шт., цэглы—553.449 шт., гатовых будынкаў—289, удзелена дапамогі 69.263,427 мк. гатоўкаю і адрэмантавана 26 памешканьняў.

Міністэрства фінансаў выдала загад, які забараняе вясьці апэрацыі валютовыя акцыянэрным банкам і банкірскім дамам.

Канфлікт паміж Польшчай і Гданскам.

Адносіны паміж Польшчай і Гданскам абастраюцца. Як меру рэпрысыі Польскі ўрад выдаў загад аб высяленьні 16 грамадзян вольнага гораду за тое, што Гданскі ўрад ня даў дазволу 16 грамадзянам Польшчы заняць пасады ў Гданску.

„Kurjer Polski" паведамляе, што ў Гданску адбыліся варожыя праціў Польшчы і Францыі маніфэстацыі былых жаўнераў нямецкай арміі, да якой далучыліся ўсе вайсковыя арганізацыі і паліцыя.

Прэсовыя рэпрэсыі.

У Варшаве пасьля некуькіх канфіскат закрыта радыкальная газэта „Glos".

Камісар ураду аблажыў арыштам жыдоўскія аднадзёнкі „Der Kampf" і „Arbeiter Kampf".

Нямеччына.

Чугуначны рух паміж Кёльнам і Травірам (Рура) пярэрваны, дзеля таго, што немцы ўзарвалі жал. дар. тунэль каля мясцовасьці Калль.

У Бэрліне адбылася канфэрэнцыя ў справе гаспадарчай адбудовы Савецкіх Рэспублік, на якой было 200 дэлегатаў з Нямеччыны і заграніцы. На канфэрэнцыі выступіў з прамовай савецкі пасол Крэсьцінскі і генаральны сакратар „Міжнароднай дапамогі работнікам" Мінхбэрг. Адначаслова прынята рэзалюцыя аб патрэбе дапамогі, скіраванай да гаспадарчай адбудовы Савецкіх Рэспублік. Для падтрыманьня сувязі паміж арганізацыямі дапамогі і „Міжнароднай дапамогі работнікам" выбраны спэцыяльны камітэт.

У нямецкі парлямэнт унесены праект уставы аб ратыфікацыі ўмовы паміж Нямеччынай і Савецкімі Рэспублікамі: Украінай, Беларусьсю, Грузіяй, Азэйбэрджанам, Арменіяй і рэспублікай Далёкага Усходу, якая зьяўляецца пашырэньнем на памянёныя рэспублікі трактату ў Рапало.

С. С. С. Р.

„Robotnik" паведамляе, што эмісія папяровых грошаў у С.С.С.Р. у апошнія часы шмат паменшылася. Гэта паказвае на аздараўленьне фінансавага і гаспадарчага палажэньня ў Савецкіх Рэспубліках.

„Daily Telegraph" паведамляе, што Савецкі ўрад выслаў да ангельскага ўраду ноту, у якой, адзначыўшы зьліквідаваньне канфлікту паміж Англіяй і Сав. Рэспублікамі, лічыць, што настаў адпаведны мамэнт аб прызнаньні праз Англію Саветаў de jure.

23 траўня адбылося абʼяднанае пасяджэньне прэзыдыуму Усеўкраінскага ЦВК і Рады Народных Камісараў па пытаньню аб праэкце новай канстытуцыі СССР. Пасяджэньне разгледала і, ухваліўшы некаторыя папраўкі, зацьвердзіла ўступную частку ўмовы аб утварэньні Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Аб зьмене ўнутраных межаў аддзельных рэспублік пасяджэньне пастанавіла, **што зацікаўленыя рэспублікі мяняюць межы па узаемнай згодзе.**

Было ўнесена яшчэ некалькі папраўак у тэкст канстытуцыі. Камісія, якой даручана падрыхтаваць выпрацаваны Украінаю праэкт, мае дырэктывы ў справе арганізацыі 2 палат. Першая палата складаецца з 19 чалавек. Урад назначаецца абедзьвюма палатамі разам. Справа аб старшыні ЦВК СССР застаецца ня вырашанаю.

Народныя камісарыяты намечаны самастойныя і злучаныя. **Акраінныя рэзпублікі павінны мець права выдаваць свае уласныя законы і пастановы у дадатак да грунтоўнага заканадаўства.**

Чугункі, які маюць выключна мясцовае значэньне для аддзельнай рэспублікі, перадаюцца ў яе ўласнасьць.

Пастаноўлена, каб транспарт прыватны знаходзіўся пад кантролем дзяржаўных органаў.

Пастаноўлена захаваць надалей паўнаважныя прадстаўніцтвы акраінных рэспублік пры Саюзнай Радзе Народных Камісараў.

Ангельская гандлевая місыя у Сав. Рэсп.

Як паведамляе „Daily Express" шэф ангельскай гандлёвай місіі у Пецярбургу Прэстон, які ў часе англа-савецкага канфлікту прабываў у Рызе, з даручэньня ангельскага ўраду вярнуўся ў Пецярбург і приступіў да прыязджэньня ў рух аддзелаў ангельскай гандлёвай місіі.

Францыя.

У Марсэлі дайшло да бойкі паміж саюзам прыяцеляў савецкага заканадаўства і манархістамі. Першымі напалі узброеныя ў карабіны манархісты. Трох камуністаў арыштавана.

Пуанкарэ „пазваляе".

У часе дэбатаў у парлямэнце пасол Кашэн запытаўся у Пуанкарэ аб стасунку да Савецкіх Рэспублік. Пуанкарэ адказаў: „Расея мае права быць савецкай рэспублікай, але ня мае права ўводзіць саветы у нас".

Бэльгія.

Бэльгійскі кабінэт міністраў падаўся ў адстаўку. Крызыс вынік на грунце нацыянальным. Як вядома Бэльгія з этнаграфічнага боку не зьяўляецца аднаітай а дзеліцца на дзьве нацыянальнасьці: валонаў і фламандцаў. Першыя карыстаюцца французскай мовай, другія гавораць на сваёй фламандзкай мове. Фламандзкі нацыянальны рух істнуе даўно, а ў часе вайны, як і наогул ўсе нацыянальныя рухі, яшчэ больш пашырыўся і йдзе пад знакам змаганьня за вызваленне фламандзкай культуры ад французскіх уплываў.

Прычынай міністэрскага крызысу зьяўляюцца дамаганьні фламандцаў, каб адзін з двух дзяржаўных унівэрсытэтаў у Бельгіі а імянна унівэр. у Гондаве быў перароблены на фламандзкі, матывуючы гэта тым што істнаваньне унівэрсытэтаў толькі з французкай выкладовай мовай, вядзе да дэнацыяналізацыі фламандзкай інтэлігенцыі і адарваньня яе ад народу. Урад Тэуніса быў праціўнікам гэтага. Упарлямэнце галасы за і процій дзеліцца бадай пароўну і з гэтае прычыны кабінэт Тэуніса падаўся ў адстаўку. Праўда, кароль даручыў фармаваньне кабінэту таму-ж самаму Тэунісу, але трэба спадзявацца, што слушныя дамаганьні фламандцаў будуць задаволены.

Літва.

З Коўні паведамляюць, што Стульгінскі зноў выбраны прэзыдэнтам Літоўскай Рэспублікі.

Лазанская канфэрэнцыя.

Перагаворы ў Лазанне, якія адбываюцца ўжо некулькі тыдняў не даюць ніякіх канкрэтных вынікаў. Справа загразла ў таргох паміж зацікаўленымі старонамі і ня рухаецца з месца.

Ангельская рабочыя аб англа-савецкім канфлікце.

На канфэрэнцыі саюзу рабочых абутковага вырабу, на якой прысутнічалі дэлегаты ад 75.000 рабочых, вынесена рэзалюцыя з самым рашучым асуджэньнем вякікабрытанскага ўраду, асабліва Кэрзона за адпраўку ультыматуму Расеі бяз згоды народу.

Каапэрацыйны кангрэс у Эдынбургу прыняў такую рэзалюцыю: „Ведаючы ўсю небясьпеку нарушэньня міру, кангрэс заклікае брытанскі ўрад прылажыць усе сілы,каб шляхам перамаўленьняў палепшыць адносіны з Расеяй". Рэзалюцыя перадаецца па тэлеграфу Кэрзону.

Павятовыя соймікі у Віленшчыне.

Блізка, што ўсюды на Віленшчыне павятовыя соймікі складаюцца пераважна з палякоў. Больш-менш сьвядомыя элементы з беларускага сялянства не прапушчаюцца ўсякімі спосабамі. Асабліва баяцца, каб у соймікі не папала шмат праваслаўных. Аднак, у Вялейскім павятовым сойміку ня толькі што маецца 35 проц. праваслаўных, але нават 15 проц. каталікоў упарта лічаць сябе беларусамі. Затое за другія павятовыя соймікі ўлада можа быць спакойна: „польскасьць" там цьвіце на ўсю. У Віленскім сойміку палякоў 95 проц., у Ашмянскім—95 проц., у Сьвянцянскім—84 проц. (літоўцаў—9 проц., беларусаў—$4^1/_2$ проц.,) у Браслаўскім—94 проц., у Дунілавіцкім — 60 проц. (беларусаў—30 проц.), у Дзісьненскім—84 проц.

Выбух Этны.

Газэты паведамляюць, ў Сыцыліі наступіў выбух вулкана Этны. Патокамі лавы прычынена шмат страт. Некаторыя вёскі паложаныя блізка вулкану зусім зьнішчаны, так сама як і жалез. дарогі. У шмат якіх мейсцох на зямляной кары зьявілся вялізарныя шчыліны, шырынёю часам да 4 мэтраў. Страты ў людзях ня вялікія.

З газэт.

Ад коопэрацыі да гандлю.

„Robotnik" у № 164 зьмяшчае гэткую заметку:

„У адной з сваіх кракоўскіх прамоваў Прэзыдэнт Рэспублікі п. Война Войцехоўскі „да гэтых лёзунгаў каканьня і згоды, аб якіх успамінаў п. прэзыдэнт гораду, дадаў яшчэ: як найбольш працы ў вобласьці прамысловасьці і **гандлю**".

І гандлю... Пан Прэзыдэнт Рэспублікі да нядаўняга часу быў выдатным **коопэратарам** і шмат напісаў артыкулаў, у якіх адзначаў шкоднасьць і паразітызм гандлю...

Няўжо-ж і коопэрацыя сталася для п. Прэзыдэнта ўжо аджыўшым лёзунгам?!"

„Апякуны".

На шпальтах афіцыозу цяперашняга ўраду „Gazety Warszawskiej" зьмяшчаецца справаздача аб адбыўшайся ў Варшаве „Akademji Kresowej", арганізаванай „Таварыствам апекі над Крэсамі", на якой паміж цэлым шэрагам эндэцкіх сэнатараў і паслоў быў прысутным і лідэр эндэкаў цяперашні міністар асьветы Глонбінскі, які адзнарыў, што „крэсы патрэбны для Польшчы, каб утрымаць і ўмацаваць яе незалежнасьць і вялікадзяржаўнае становішча, „zaszczepiając w ludność ideę państwową". Як будзе zaszczepiać się гэтая ідэя і як будуць апекавацца няпрошаныя апякуны над крэсамі, паказвае хаця-б прамова пасла Бэрэзоўскага:

„Калі Польшча цяпер зноў бярэцца за сваю місыю на ўсходзе, спатыкае на сваёй дарозе нацыянальныя рухі украінскі і беларускі, якія, апіраючыся на этнаграфічнай абасобленасьці, сілуюцца ўтварыць новыя народы: украінскі і беларускі. Польшча мае ня толькі права, але і абавязак барацьбы з гэтымі рухамі, бо народ ёсьць вытварам падзей, а цывілізацыйная праца Польшчы на Русі трывае некулькі соцень гадоў".

Камэнтары да гэта лішні.

З Польскага Сойму.

Сойм разглядаў „сьпешную прапазыцыю" аб выпадках у Варшаве 11 сьнежня, прыняў у трэцім чытаньні уставу аб камасацыі грунтаў, а таксама сьпешнасьць прапазыцыі ў справе дарагоўлі. Сьпешнасьць прапазыцыі аб зьдзеках над палітычнымі арыштаванамі адкінута галасамі Хьены, Пяста і N. P. R.

Прасьветная камісія галасамі Хьены, Пяста і N. P. R. прыняла уставу аб numerus clausus у гэткай рэдакцыі:

„У польскіх акадэмічных школах на сьвецкіх аддзелах пры прыйме студэнтаў, вольных слухачоў на паасобны аддзел трэба прыймаць пад увагу кандыдатаў, якія належаць да **нацыянальных і рэлігійных меншасьцей**, не маючых асобных акадэмічных школаў, у граніцах іх **стасунку да агулу люднасьці дзяржавы**".

Як бачым гэтая, з езуіцкай няяснасьцю зрэдагаваная устава, якая дае магчымасьць вокнаму талкаваць яе па свойму і, поўна-ж, не на карысьць нацыянальных меншасьцей, бадай зусім зачыняе дзьверы высшых вучэльняў для тэй моладзі, якая будзе мець адвагу ня выракацца сваей нацыянальнасьці і рэлігіі і якая бязумоўна стаіць у супярэчнасьці, як з польскай канстытуцыяй, так і з трактатам аб нацыянальных меншасьцях у Польшчы. Але цяперашні міністар прасьветы эндэк Глонбінскі меў сьмеласьць гава-

рыць, што гэтая установа бароніць нацыянальныя меншасьць, бо „przecież przepisuje przyjmować mniejszości w zakresie procentu państwowego“.

З рэзкай і абаснованай крытыкай выступілі прадстаўнікі нацыянальных меншасьцей і P. P. S., даводзячы неканстытуцыйнасьць і шкоднасьць гэтай уставы, якая ёсьць пагвалчэньнем элемэнтарных праваў чалавека і запрапанавалі перайсьці над праектам да парадку дня, але гэтая прапазыцыя была адкінута галасамі „większości polskiej“.

Ахрана граніц „Крэсаў Усходніх“.

(У соймовых камісіях).

На адкрытым паседжаньні Вайсковай і Адміністрацыйнай камісій Сойму, адбыўшымся 19/IV-23 міністар Унутраных Спраў Кернік інфармаваў, што ўсходняя граніца Польшчы мае 1800 кіламэтраў і ахраняецца 22,000 жаўнераў, з якіх 18,000 мае быць звольнена да дому, пачынаючы ад 20 чэрвеня да 1 ліпеня, г. ё. пабраныя ў войска 1899 і 1900 гады. На месца звальняемых Галоўная Каманда Паліцыі ў Варшаве набірае дабравольцаў, а таксама пасылае на ўсход частку паліцыі з цэлае тэрыторыі Польшчы.

Дзеля таго, што умовы службы ёсьць дужа цяжкія з браку памяшчэньняў, дарагоўлі, частага неспакою і г. д., — да службы гэтае запісваецца мала ахвотнікаў.

Падчас дыскуссіі па пытаньню аб ахране граніц адзін пасол — эндэк прапануе адгарадзіць Польшчу ад Усходу калючым дротам. Прапазыцыя гэта выклікае сьмех. Пасол Лібэрман (P. P. S.) абураецца проціў такой прапазыцыі, гаворучы, што калісь і Клемансо прапанаваў адгарадзіць Эўропу ад Усходу калючым дротам, але ці тое памагло?

Пасьля гэтага амаль ні ўсе прамоўцы гаварылі аб тым, што трэба завесьці ахрану граніц па прыкладу расейскай пагранічнай варты.

На прапазыцыю аднаго э паслоў, каб граніцы ахраняліся войскам, прадстаўнік Генаральнага Штабу адказаў, што гэта не магчыма з двох бакоў: 1) армія лічыць усяго 200.000 чалавек, а 2) армія лічыць 60% няпольскага насяленьня, г. ё, беларусаў, украінцаў, немцаў і жыдоў. Паясьняў ён гэта тым, што ў папярэдніх гадох чужыя нацыянальнасьці ў польскім войску ня служылі і дзеля таго іх паклікалі цяпер.

З Навагрудчыны, Палесься, Валыні і Галічыны служаць цяпер гады: 1899, 1900 і 1901, а ў кароткім часе мае быць паклікаіны 1902 год. Апрача таго адбываюць вайсковую муштру рэзэрвісты.

Пасол Зьвежынскі (эндэк) унёс на пісьме заяву, каб Вайсковае Міністэрства выслала на Усходнія Землі на час жніва і на восень кавалерыйскія аддзелы, каб не паўтарыліся выпадкі сабатажу і падпалаў, як гэта было ў мінулым годзе.

За прыняцьце гэтага ўнёску галасавалі: уся правіца, Пяст, Народ, Рабоч. Партыя і Пэпэсы. Проціў унёску галасавалі—Украінцы, Беларусы, Немцы, Жыды і „Вызваленьне“.

Такім чынам пад прыкрыцьцем ахраны граніц мае быць ужыта войска, каб.... ахраняць панскія маёнткі.

П. С.

З думкамі ходзе забранага краю
Служыць і верыць у лепшы усход,
Бо калі гасьне паходня старая,
Новую заўтра распаліць народ.

Янка Купала.

Каму служыць Балаховіч?

Каму не вядома ў нас імя „генарала“ Булак-Балаховіча, уславіўшагася ня гэтулькі сваей „барацьбой з бальшавікамі“, сколькі пагромамі жыдоў, рабункамі і забойствамі бязьвінных людзей?

Гэты сучасны сянкевічаўскі Кміціц, чалавек запраўды адважны і рызыкант, сабраўшы кампанію такіх-жа, як і сам, галаварэзаў розных нацыянальнасьцей, але пераважна маскалёў, рабіў перш напады на бальшавікоў на расейска-эстонскай граніцы. Паказаўшы свае партызанцкія здольнасьці, Балаховіч захацеў быў неяк „устроіцца“ на пастаяннай службе, бо вечна бадзяцца па лясох абрыдла. Але ўжо ў тыя часы (1918—19 гады) ён прыдбаў сабе благую славу сваімі нялюдзкімі паступкамі і рабункамі ды забойствамі. Ня дзіва, што эстонскі ўрад не захацеў браць яго на службу, а стараўся пазбыцца з сваей зямлі. Расейскі генарал Юдзеніч навет загадаў яго ары[illegible]

Тады Балаховіч пробаваў „устроіцца“ пры беларусах і навет заявіў, што ён сам беларус і падчыняецца ураду Беларускае Народнае Рэспублікі. Але на гэтай службе ня было аднаго: грошы. І вось Балаховіч прыяжджае ў Польшчу і ўваходзіць у сувязь з расейскімі белагвардзейцамі, кіраванымі Савінкавым, і з панам Язэпам Пілсудскім. Вынікам гэтага зьяўляецца вядомы „паход“ балахоўцаў разам з бандамі Савінкава проці Савецкае Беларусі, зруйнаваньне дзесяткаў мястэчак і вёсак, абрабаваньне сотняў людзей і—пасьпешны паварот пад скрыдлы пана Пілсудскага, даўшага гэным бандам прыпынак у Белавежы.

З таго часу Балаховіч, дабраўшы годнага сябе кумпана ў асобе Дубейкоўскага, займаецца „палітыкай“: гэта пара „дзеячоў“ прадстаўляе „беларускі народ“,—той самы народ, што плюнуў ужо ім раз у вочы ў часе выбараў, калі гэныя „дзеячы“ выслугоўваліся польскім абшарнікам і стараліся раздабыць для апошніх беларускія галасы.

Забойства брата „генарала“ Балаховіча, а не яго самога, як фальшыва паведамілі польскія газэты, прыпомніла ізноў нашаму грамадзянству імя гэнага „героя“ пагромных спраў. Прыпомніла і прыадкрыла завесу над пытаньнем, скуль і ад каго бралі грошы браты Балаховічы на сваю чорную дзеяльнасьць?

„Kurjer Poranny“ ў № 161 з 15 чэрвеня г. г. піша даслоўна:

„Навакол асобы забітага з шыбкасьцяй бліскавіцы пачалі пашырацца сярод працуючых у пушчы балахоўцаў і савінкаўцаў таёмныя апавяданьні аб знаходзе нейкага пісьма з Вены, у каторым адной з старон, якія ўсьцяж сварацца між сабой, рабіліся закіды, што п ысланыя нейкай манархістычнай арганізацыяй грошы былі вытрачаны нязгодна з жаданьнямі прыслаўшых іх“.

Манархісты і грошы — гэтых двух слоў хватае, каб зразумець, у чым тут справа. Гэтыя два словы лішне ясна гавораць аб тым, каму запраўды служаць Балаховічы і іх бліжэйшыя супрацоўнікі. Дый ня толькі „каму“, але і „як“ служаць гэныя пагромныя „дзеячы“, ласыя да усякіх грошы,—ўсё роўна, ці ляжаць тыя грошы ў скрыні селяніна, ці ў кішані жыда-гандляра, ці маскоўскага манархіста-чарнасоценца.

Балаховіч, ведама, пусьціць і цяпер міма вушэй закіды, датычныя грошы ад манархістаў і спосабу ужываньня іх. Гэты пан прывык да ўсяго і так сама маўчаў, калі адзін з яго бліжэйшых супрацоўнікаў апублікаваў сьпісак усіх забойств, учыненых уласнаручна „генаралам“ Балаховічам над бязьвіннымі і безабароннымі ахвярамі. Маўчаў, бо ня меў чаго адказаць, хоць беларускія рэдакцыі прапанавалі яму апраўдацца....

Праўда аб Балаховічу такая ясная, што ня можа быць гутаркі аб апраўданьні гэнага „рыцара вялікіх дарог“.

Ст. Мірскі.

Аб сэрвітутах.

Калісьце пры скасаваньні паншчыны ў 1863 г. сяляне атрымалі волю, а з ёй і па[надзельчыку зямлі. Надзелы былі розныя ад 12 да 36 дзесяцін на сямью. Зразумела, што паны не хацелі даць столькі зямлі, сколькі хацелася сялянам, а стараліся норму зьменшыць да самага малага, прыбегаючы часта да абходу закону. Такім абходам закону і зьяўляецца справа сэрвітутная. Пры паншчыне скаціна сялян паслася па тых лясох і палёх, дзе паслася і панская скаціна. Вось апіраючыся на гэта, паны і казалі, што можна даць сялянам зямлі для пасева столькі-то, а рэшта будзець лічыць супольным пастбішчам, ці сэрвітутам. Такім чынам паявілася, так званае, сэрвітутнае пытаньне. У некатарых вёсках, гэтая зямля—паша была паказана на плянах, а ў другіх была славесная умова. Апошнія карысталіся гэтымі правамі толькі пры жыцьці пана, які рабіў умову, а ўжо першыя насьледнікі мо рознымі тляхамі, а галоўнае, цераз суды, правы на сэрвітут ад сялян адабралі і змусілі іх плаціць ад штукі, ці адрабляць. Асталася ў іх аж да гэтай пары толькі прыкрыя успаміны аб сваіх правох на сэрвітут.

Другая-ж частка сялян, якая маець і на мапе абазначаныя сэрвітуты, знашлася ў лепшых варунках. Але і ім прыходзілася лічыцца з капрызамі паноў і дзеля гэтага часта здараліся непаразуменьні.

Патрэбнасьць раз на заўсягды разьвязаць гэтыя споркі пазнаў і Сойм Уставадаўчы і дзеля гэтага апрацаваў, а ўрад выдаў аж некалькі устаў, якія адна другую дапаўняюць. Першая устава з 7-га траўня 1920 г. (Dz. Ust. Nr. 42, poz. 249), другая з 19-га ліпня 1920 г. (Dz. Ust. Nr. 57, poz. 354), трэцья з 27-га ліпня 1921 г. (Dz. Ust. Nr. 79, poz. 542), ўсе яны аднасіліся да быўш. Крулеўста Конгрэсовага. Уставы-ж з 10-га студня 1922 г. (Dz. Ust. 10, poz. 65) і з 7-га красавіка таго-ж самага года (Dz. Ust. Nr. 30, poz. 239), апіраясь на вышэйпаказаныя, з невялікімі допаўненьнямі і зьменамі, разшыраліся і на ваеводзтвы: Валынскае, Пінскае, Навагрудзкае разам з паветамі, Белавежскім, Беластоцкім, Бельскім, Гарадзенскім, Сакольскім і Ваўкавыскім. Ва ўсіх уставах аснаўны пункт гэта той, які кажыць, што сэрвітуты падлежаць зьнясенью: а) на падставе дабравольнага дагавору і в) уладай—дарогай прымусу. Уклады дабравольныя павінны быць напісаны на паперы ў прысутнасьці 3-х сьведкаў і падпісаны праз іх, а таксама і праз абедзве стараны. Згоднасьць падпісаў завераець гміна. Прадстаўнікамі зьяўляюцца: з адной стараны гаспадар маёнтку, ці яго заступнік, пры малаледзтве і калі зусім няма гаспадара—апякуны, а калі некальгаспадароў дык адзін па даручэньню, ці старэйшы ў [illegible]

сэрвітут. Сход гэты павінен сабрацца ў прысутнасьці войта, ці солтыса. Калі-ж маёнтак скарбовы, дык выступець са стараны скарбу чыноўнік.

Падпісаная ўмова пасылаецца Камісару Зямельнаму, які зараз-жа павінен прыехаць на мейсца, дзе у прысутнасьці войта, ці солтыса, трох сьведак, а таксама заінтэрасаваных асоб, выясьняець варункі разьдзелу і аглядаець сэрвітутную зямлю. Пасля гэтага запісываецца ўхвала камісіі і, сумесна: а) пратаколам, б) дагаворам абюдзвох старон, пасьведчаньнем кам. зям, г). планам з апісаньнем граніц сэрвітута і с) калі атрымліваецца зямля з лесам, ці з-пад леса, то і з дазволам „Rząda Ochrony Lasów“. Пасылаецца ўсё гэта да „Okrągowego Urzędu Ziemskiego“. Апошні па выкананьню некатарых фармальнасьцей, пасылаець усе паперы Акружному Зямельнаму Камісару, які і заканчываець гэту справу.

Прымусовая ліквідацыя сэрвітута можаць быць нават і тады, калі, заяўляець аб гэтым, адна із заінтэрасаваных асоб. Дзеля гэтага назначаецца ацэначна-прымірыцельная камісія па 2 чалавекі ад кожнай стараны, пры старшыне з urzędu, якая ў працягу 14 дзён павінна вырашыць гэту справу.

Пры абазначэньні аплаты за адзельныя сэрвітуты камісія павінна мець на ўвазе вось якія нормы: а) пры ліквідацыі сэрвітутаўт выдзяляецца на карысьць сялян $^1/_3$ часьць грунту, Калі-ж гэты грунт $^1/_3$ часьць — ёсьць большай ад $^1/_4$ сялянскіх надзелаў, то апошнія атрымліваюць толькі частку роўную $^1/_4$ сваіх надзелаў. Лес на гэтай зямлі гаспадар маёнтку можаць забраць ў працягу трох гадоў, б) пры ліквідацыі сэрвітуту поля і луга сялянам даецца з таго абшару толькі 15% агульнага абшара і гэта частка так сама не павінна перахадзіць за $^1/_4$ часьць надзелаў сялянскіх.

Калі акты аб сэрвітутах і іншыя дакумэнты якім чынам загінулі, то прынадлежнасьць сэрвітутаў і разьмер можна ўстанавіць пры помачы дапроса сьведак і экспэртаў.

Сваю долю сяляне атрымліваюць з сэрвітута зямлёй. Грашмі і лесам атрымаць могуць толькі тады, калі на гэтае згаджаюцца абедзьве стараны: Пры прымусовай ліквідацыі грашмі плаціцца толькі ў рэдкіх выпадках : а) калі зямля ўжо распарцэлявана на дробныя участкі і б) зямля занятая лесам, маючым значэньне ахроннае, ці зямля не падходзіць для пахаты. Выплата сэрвітута лесам, ці зямлёй з-пад леса, можаць быць толькі з дазвола „Urzędów Ochrony Lasów,“ Атрыманыя дзялянкі сяляне могуць падзяліць паміж сабой. Кошты па ліквідацыі сэрвітутаў нясуць а) пры дабравольным дагаворы — тая старана, якую абязуець дагавор, б) пры прымусовым раздзеле — абедзьве стараны пароўну.

Калі сэрвітут маюць некалька вёсак, то ліквідацыя робіцца па чарадзе, якую устанаўліваець Камісар Зямельны.

Такім чынам відаць, што хоць Сойм Уставадаўчы і хацеў разабрацца ў гэтым пытаньні, але падышоў да гэтага так, што інтарэсы працоўнага сялянства былі пакрыўджаны, Нягледзячы на ўсе выданыя ўставы, пытаньне, аб сэрвітутах на так зван, „крэсах“, і дагэтуль стаяць так сама востра, як і раней. Лічучыся з гэтым, Беларускі Клюб Пасольскі ўносіць спешны ўнёсак, аб перагледжаньні і папраўцы ўжо выданных уставаў.

П. Алтем.

Беларускі культурный рух на Гомельшчыне.

Вызваленьне ад нацыянальнага прыгнячэньня, зробленае Савецкай уладай, ускалыхнула працоўныя масы раней прыгнечаных народаў. Нацыянальны рух пашыраецца, захапляючы самыя глыбокія гушчы забітага і цёмнага сялянства Беларусі.

Яшчэ год-два таму назад у нас на Гомельшчыне вёска ня думала і нават ня чула нічога аб беларускім нацыянальным пытаньні, Зусім ня тое цяпер. Вёска пачула і надта зацікавілася гэтым пытаньнем.

Есьць імкненьне да ўсяго беларускага і асабліва да беларускае школы. За прыкладам хадзіць не далёка. У аднэй толькі Стаўбунскай валасьці, Гомельскага павету, 3 вёскі—Пералеўка, Хлусы і Гутна дабіваліся адчыненьня беларускай школы. Такія-ж чуткі ідуць з Магілёўскага, Рагачоўскага і Рэчыцкага паветаў. Такія настроі прыймаюць стыхійны характар і калі не выліваюцца ў рэальныя формы, дык у гэтым вінны адсутнасьць кіраўніцтва з цэнтру, бюракратызм у належачых савецкіх органах, а падчас і варожыя адносіны таго ці іншага дзеяча. Так, напрыклад, з трох вёсах Стаўбунскай валасьці, дабіваўшыхся беларускай школы, удалося адчыніць толькі ў аднэй. Трэба думаць, што цэнтр зьверне ўвагу на гэты рух і дапаможа яму выліцца ў рэальныя формы.

Настаўнік беларускае шк. на Гомельшчыне **М. Каршукоў.**

Плёткі.

Ой сястрыца, Шчабятуха,
Дай скажу табе на вуха.
Толькі-ж ні гу-гу нікому,
Ня выносъ сьмяцьця ты з дому.
Бачыш, дэмакраты справа
Круць-муць, туды-сюды жвава
Замуцілі ваду самі
Ды зубамі і рукамі
Хваць за рыбку, што завецца
Паіхнаму «rząd większości.»
Ну і як табе здаецца
Далі яны каму штосьці?
Абецанак і тых мала
Для мнейшсьці перапала.
А ёсьць яшчэ паны злева
Дык прасілі хоць бы косьці.
Ні мур-мур, цьвярдзей за дрэва.
Шмат было там крыку, злосьці.
Вось прыслухайся... Я чую
Нават тут іх спорку злую...
Ой баюся — будзе ліха!
Кажуць, пачакаўшы крыху,
Як набракне „злоты польскі"
У нязьмерным моры марак —
Сярод гэтых спрэчак, сварак —
Каўтне ціханька, як камень
Гэты „злоты" на дно твані.
Дык тады, мая сястрыца,
Кажуць прыйдзе Канецпольскі,
А з ім, кажуць, будзе біцца
Сам Пілсудскі з сваім войскам.
А там яшчэ нехта трэці
Мае гэтых двух на мэце.
І закруціцца крутуха.
Толькі-ж глядзі, Шчабятуха,
Не выносъ сьмяцьця ты з дому,
Не кажы аб тым нікому.

Сакатуха.

З усяе Беларусі.

В. Паперня, Бяларуцкай вол.

21 гэтага траўня ў в. Паперні быў сход усіх грамадзян сельсавету. На павесцы дню было некалькі пытаньняў. У тым ліку і пытаньне аб п'янстве.

Пасьля дакладу, які зрабіў старшыня сельсавету гр. Драгун, была вынесена вось якая рэзалюцыя-пастанова:

„Заслухаўшы даклад старшыні Паперненскага сельсавету гр. Драгуна Пятруся аб шкадлівасьці самагонкі, мы, грамадзяне сяла Паперні і вёскі Пільніпа, на агульным сходзе аднагалосна пастанаўляем: пры зьявішчы п'яных у нашых вёсках арыштоўваць і адпраўляць у валасную міліцыю.

Вясковай міліцыі прапануецца строга змагацца проціў фабрыкацыі і піцьця самагонкі ў абшарах свайго райёну. Пры выкрыцьці самагоншчыкаў зараз-жа паведамляць аб гэтым уладзе".

Сельска-гаспад. банк.

У Гомелі з'арганізаваны сельска-гаспадарчы банк, маючы на мэце крэдытаваць сялянства праз камітэты сялянскай узаемнай дапамогі.

М. Даўгінава, Вялейскага павету.

У траўні месяцы, ня помню добра якога дня прымчаў у наша мястэчка аграмадны самакат бітком набіты людзьмі. Хутка мы даведаліся, што гэтых людзей высылаюць за бальшавіцкую граніцу, што іх ужо ў Радашкавічах перапраўлялі, але бальшавікі назад вярнулі. І вось гэтых „непатрэбных людзей" прывязьлі ў Даўгінава, бо тут граніца праходзіць праз кусты і лясы дык мо бальшавікі ня зглёдзяць. Людзі гэтыя дужа былі памучаныя і згаладалыя, былі хворыя, старыя і малыя, а калі мястачковыя хацелі дапамагчы, дык паліцыя доўгі час не дазваляла, але усёткі ўпрасілі і хто што мог і чым мог дзяліўся з няшчаснымі. Тэй жа ночы іх атправілі на той бок, а на другі дзень бальшавікі вярнулі назад праўда не ўсіх, — можа каторы ў кустох заблутаўся зняможаны. А тых, якіх вярнулі зноў пасадзілі ў самакат і далей кудысь пакацілі. Вось так пакрысе і растрасуць як непатрэбшчыну.

Даўгінавец.

Падтрымовывайце „Наш Сьцяг".

З Беларускага Жыцьця.

Касір Т-ва Польскі Лёйд, які прадае білеты на чугунку зьняважыў грубой лаінкай вучняў Беларускай Гімназіі, калі яны хацелі купіць зьніжковыя білеты на праезд дамоў. Тады вучні зьвярнуліся да „Dyrekcji Kolei Państ., дзе ім сказалі, што ўжо ў працягу году яны могуць карыстацца правам зьніжковых білетаў і што аб гэтым мусіла паклапаціцца Беларуская Гімназія.

Хай бы на гэта зьвярнуў той, каму належыць увагу і абразуміў-бы дасужага касіра на другі раз не зьняважаць дзяцей за тое, што яны належаць да так званых нацыянальных меншасьцей.

Збор на карысьць беларускага прытулку. 1-га ліпня г. г. адбудзецца скарбоначны збор на карысьць беларускага прытулку ў Вільні. Просяць запісывацца ў зборшчыкі. Запіс прымаецца ў Беларускім Музыкальна-Драматычным Гуртку (Біскупская 12) і ў загадчыцы прытулкам Кавэрда (Вострабрамская 9).

З гэтай прычыны на 26 чэрвеня ў Беларускім М-Драм. Гуртку склікаецца агульны сход ўсіх беларускіх арганізацый на 7-мую гадзіну вечара. Маючы на мэце дрэннае матэр'яльнае становішча прытулку, Камітэт па збору просіць усе арганізацыі прыняць чынны ўдзел.

Першы раз. Наложаны арышт на кніжку Ул. Жылкі „Уяўленьне" выданьня „Новага Жыцьця" на днях зьняты і кніжка ў хуткім часе паявіцца ў прадажы.

Шукалі бомб і дынаміту 19-га чэрвеня палітычная паліцыя зьявілася ў Беларускім Грамадзянскім Сабраньні і зрабіла агляд усяго памешканьня. Паліцыі быў зроблены данос, што там дзе жыў гр. Ан. Луцкевіч (цяпер там памяшчаецца Грамад. Сабр.) есьць падвал, у якім захованы бомбы і дынаміт.

Праўда падвал нашлі, але замест бомбаў і дынаміту аказалася мяся і кухонныя прылады, належучыя разам з падвалам да Польскага Клюбу Тэхнікаў, які зьмяшчаецца побач з Белар. Грам. Сабраньнем.

Як анэкдот. Якомусь судзьдзі гор. Вільні патрэбна памешканьне, у тэй-жа Вільні ёсьць беларуская ўстанова Грамадзянскае Сабраньне, вось магістрат пасылае камісію, каб зрэквізаваць памешканьне ў Грам. Сабр. і перадаць яго судзьдзі. Працяг будзе.

Справа беларускага тэатру ў Польшчы стаіць вельмі добра. Вярнуўся з Варшавы грам. Аляхновіч, які езьдзіў да Міністэрства W. R. і O. P. у справе беларускага тэатру. Там яму сказалі што пакуль нічога зрабіць ня могуць, але паабяцалі, што як будзе састаўляцца бюджэт, дык калі што лішняе перападзе, то пастараюцца не забыцца і аб беларускім тэатры. Калі гэтая шчасьлівая часіна будзе, пакуль што нам ня ведама.

Чаму Беларускае Школьнае Т-ва не паклапоціцца аб дазволе ў Польскіх улад прывясьці ў Заходнюю Беларусь школьных падручнікаў, навуковых тэрміналёгій і інш., якія друкаваліся ў Сав. Беларусі?

З Менску.

Збор на чырвоны флет.

Па ўсей Сав. Беларусі ідзе рухлівы збор ахвяр на паветраны флёт, дзеля гэтага залажылася асаблівае Беларускае Т-ва прыяцеляў авіацыі. Ужо сабрана грошы на будову самалёта „Савецкая Беларусь" і пачаўся збор на самалёт „Беларускі Селянін".

Павятовая партыйная школа на беларускай мове.

У 1923—1924 годзе праграмы ўсіх партыйных школ на Беларусі апрацоўваюцца згодна мясцовым ўмовам. У цэнтральную партшколу уводзіцца, як абавязковы прадмет, беларуская мова і гісторыя Беларусі. а ў Менскай павятовай партыйнай школе ўсе галіны навук будуць выкладацца на беларускай мове.

Перагляд праграмы па беларускай мове й літэратуры ў Сав. Беларусі.

26 і 27 мая г. г. адбыўся сход мясцовых беларускіх настаўнікаў з мэтаю перагледзець старую і выпрацаваць новую праграму па беларускай мове й літэратуры для школ сямёхгодак Савецкай Беларусі.

Перш за ўсё сходам былі заслуханы справаздачы настаўнікаў аб выніках, якія даў 1922-23 навуковы год у навучаньні беларускай мове й літэратуры ў кожнай школе.

Агульны характар справаздач такі, што ў 1922-23 школьным годзе ў сямёхгодках м. Менску выкладаньне беларускай мовы й літэратуры ня было пастаўлена добра, прычына чаго ляжыць у недахопе падручнікаў, адсутнасьці друкаваных твораў шмат якіх пісьменьнікаў і пэўнай цьвёрдай праграмы, а гэтак сама і дзякуючы розным аб'ектыўным умовам.

Пераходзячы да разгляду самое праграмы, сход паперш ае выказаўся за тое, каб праграму, асабліва па мове, пашырыць і курс разьлічыць не на чатыры гады, а на пяць.

Што-ж датычыць праграмы па літэратуры, то такую трэба значна перамяніць для кожнай клясы.

Зрабіўшы свае ўвагі ў стасунку выпрацоўкі новае праграмы як па мове, так і па літэратуры, сход выбраў камісію з пяцёх асоб, якая ўжо канчаткова апрацуе яе й перадасьць на разгляд Г. А, Н. А.

П.

Наша пошта.

Гр. Гэрбачэўскаму. Тры Вашыя карэспандэнцыі атрымаалі — дзякуем — усё надрукуем. Пішыце часьцей.

Пак. Чакаем Вашага неадкладнага прыезду ў Вільню.

Ахвяры. заложаныя на прэсовы Фонд.

А. Клім — 35.000, Д. Відук — 69.000, В. Пойдзевіч — 7.500, С. Максіаовіч 80.000, С. В. — 100.000 Х. — 8.300, Невядомы — 300.000 мар.

Якога грунту і мейсца патрабуе фруктовы сад.

Хто закладае сад, мусіць ведаць, што ня ўсе дрэвы ўдаюцца на тым самым грунце і ў аднолькавым мейсцы. Адны дрэвы патрабуюць для свайго разьвіцьця глыбокую зямлю, другія йзноў добра растуць і на плыткай зямлі; адным снажытны глiністы, або вапністы грунт, іншым ізноў чорны, багаты; адны дрэвы вымагаюць мейсца зацішнага ад ветру і сьцюжы, другія могуць расьці і на выганах. Гэта ўсё залежыць ад таго ці дрэва пускае корні ў глыбіню ці ў шырыню і ці больш трывалае да сьцюжы і ветру.

1) **Яблыня** любіць пакацістую нізіну, зацішную і цёплую. Корні пускае больш у глыбіню, чым у шырыню і дзеля гэтага патрабуе грунту глыбокага і больш багатага, ало ня мокрага.

2) **Грушка** любіць зацішнае і цёплае мейсца. Корні пускае ў глыбіню, дзеля чаго для яе будзе добрым грунт глыбокі а да гэтага цяжкі, клусты і сухі.

3) **Сліва** вымагае мейсца нізкага і зацішнага. Корань пускае ў глыбіню і найлепшым грунтам будзе грунт глыбокі і вільготны. Ня любіць дужа глiністага і сухога грунту.

4) **Чарэшня** любіць высокае і цёплае мейсца. Лепш удаецца на спадах зьвернутых на поўдзень. Корань пускае ў шырыню, дзеля чаго вымагае плыткае зямлі, а да гэтага сухое і вапна-глiністае.

5) **Вішня** падобна як і чарэшня.

6) **Валоскі** гарэх любіць мейсца высокае, цёплае і зацішнае. Корні пускае ў шырыню найбольш спажыўным будзе грунт глiністы з камяністым падкладам.

7) **Парэчка** вымагае грунту сярэдня сухога і легкага, трохі вільготнага.

8) **Агрэст** любіць сярэдня цяжкую зямлю і найлепш над равамі.

9) **Маліка** вытрымлівае зямлю менш багатую.

10) **Ажына** ўдаецца на кожнай зямлі, аднолькава на сонцы і ў цяню.

З паданых прыкладаў бачым, што фруктавыя дрэвы трэба дабіраць адпаведна да грунту і наадварот трэба грунт прыстасоўваць да дрэў. Калі напрыклад грунт будзе глыбокі, багаты і легкі, а да гэтага ў зацішным мейсцы і ў нізіне, дык ужо наперад ведаем, што будзе прыгодны лля яблынь. Калі-ж грунт будзе плыткі, сухі і на высокім мейсцы, дык яблынь альбо груша ня прынясе на ім ніякае карысьці і шкода было-б яе там садзіце, бо гэтакі грунт будзе дужа прыгодны для вішань, чарэшань і г. д.

Той, хто хоча разводзіць сад мусіць наперад спрабаваць якасьць грунту і выбраць на сад адпаведнае мейсца, каб гэтым абыйсьці тыя абмылкі, якія найчасьцей робяцца ў нас, што фруктавыя дрэвы садзяць на грунтах і мейсцах не адпаведных для іх, праз што гэтыя дрэвы хутка зводзяцца і ня прыносяць ні якае альбо надта мала карысьці.

Рынковыя цэны у Вільні.

19 чэрвеня 1923 г.

Жыта—46.000 м., мука пітляваная—82000. ячмень 36000, лён—170.000—200.000, Цэна на скуру ўзрасьлі на 50% за гэтую нядзелю.

21—га чэрвеня за жыта (пуд) плацілі 53000 марак.

Сэкрэтарыят Беларускага Пасольскага Клюбу.

1) **Вільня**, Віленская вул. 12, кв. 6.
2) **Ліда**, 1 1 Слабодка 8, сэкрэтар Калясінскі.
3) **м. Глыбокае**, Дзісьненскага пав. вул. Сенкевіча 46.
4) **Жодзішкі**, Сьвянцянскага павету кс. Годлеускі.
5) **Наваградак**, Вялікі Рынак 14, сэкр. Я. Біруковіч.
6) **Нясьвіж**, Альбянская 28, сэкр. Ян. Шнаркевіч.
7) **Столбцы**, Шпітальная 22, Г. Сабалеускі.
8) **Баранавічы**,
9) **Горадня**, Мастовая 9.
10) **Валкавыск**, Пясковая 14.
11) **Бельск**, Замкавая вул. 3, кв, 1 сэкр, Канстанты Карыцкі.
12) **м. Саколка**, Горадзенская вул. 34.
13) **м. Клешчэлі**, Бельскага павету.
14) **м. Крынкі**, Горадзен. павету, Горадзенская вул. 34.
15) **Пружаны**, Вуліца кс. Буткевіча, 16.

Беларускі Пасольскі Клюб, Варшава, Вейская вул. Сойм.

Газэта высылаецца усім падпішчыкам рэгулярна, апрача канфіскаваных намяроу.

Хто з падпішчыкау не атрымлівае, просім паведамляць аб гэтым адміністр. „Нашага Сьцягу".